

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук,
доцента кафедри міжнародних економічних відносин
Дзюби Маргарити Ігорівни
на дисертацію Діденка Ростислава Олександровича
на тему: «**Підготовка майбутніх фахівців міжнародних відносин до роботи в системі стратегічних комунікацій**» подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки

В умовах глобальної інформаційної конкуренції та повномасштабного збройного конфлікту, який переживає Україна, стратегічні комунікації перетворюються на один із вирішальних чинників забезпечення національної безпеки та відстоювання державного суверенітету на міжнародній арені. Разом із тим підготовка фахівців міжнародних відносин, здатних ефективно діяти у системі стратегічних комунікацій, залишалась поза увагою комплексних педагогічних досліджень, що зумовлює наукову значущість і практичну цінність дисертаційної роботи Діденка Ростислава Олександровича.

Актуальність теми визначається сукупністю взаємопов'язаних чинників. По-перше, нормативно-правові акти України у сфері інформаційної безпеки закріплюють завдання щодо розбудови потенціалу стратегічних комунікацій, які охоплюють публічну дипломатію, зв'язки з громадськістю, інформаційні та психологічні операції. По-друге, аналіз практики свідчить, що лише 35,6 % випускників освітніх програм з міжнародних відносин демонструють високий рівень готовності до роботи в цій системі, що підтверджує потребу в удосконаленні освітнього процесу. По-третє, проблема підготовки майбутніх фахівців-міжнародників безпосередньо до роботи в системі стратегічних комунікацій — з обґрунтованими педагогічними умовами, критеріями та рівнями сформованості готовності — досі не була предметом комплексного педагогічного дослідження.

Дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи Хмельницького національного університету «Психолого-педагогічні засади професійно-особистісного розвитку фахівців в умовах трансформації суспільства» (ДР 0125U003711). Тему затверджено вченою радою ХНУ (протокол № 3 від 27.10.2022 р.). Зважаючи на вищезазначене, дисертаційне дослідження Діденка Ростислава Олександровича є актуальним і своєчасним.

2. Зв'язок роботи з навчальними планами, програмами й темами

Дисертацію підготовлено відповідно до тематичного плану науково-дослідницьких робіт Хмельницького національного університету в межах тем науково-дослідницької роботи «Формування особистості як суб'єкта самотворення» (ДР 0119U103663) та «Психолого-педагогічні засади професійно-особистісного розвитку фахівців в умовах трансформації суспільства» (ДР 0125U003711). Тема роботи затверджена вченою радою Хмельницького національного університету (протокол № 3 від 27.10.2022 р.)

3. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що:

уперше обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців міжнародних відносин до роботи в системі стратегічних комунікацій: створення когнітивно-розвивального освітнього середовища із використанням сучасних цифрових технологій для формування глибоких знань у сфері міжнародних комунікацій; організація практико-орієнтованого навчання шляхом моделювання контексту майбутньої професійної діяльності; інтеграція професійно-особистісного розвитку студентів шляхом наставництва, фасилітації та peer-to-peer навчання; формування ціннісних орієнтирів та етичної відповідальності через аналіз моральних дилем у міжнародних комунікаціях; задіювання комплексної системи оцінювання, що враховує аналітичні звіти, практичні кейси, портфоліо комунікаційних стратегій та рефлексивний аналіз; визначено сутність поняття «професійна готовність майбутніх фахівців міжнародних відносин до роботи в системі стратегічних комунікацій»; *удосконалено* діагностичний апарат для з'ясування стану сформованості професійної готовності майбутніх фахівців міжнародних відносин до роботи в системі стратегічних комунікацій завдяки використанню критеріїв (пізнавального, функціонального, професійно-психологічного та аксіологічного), відповідних показників і характеристики рівнів (низького, середнього, високого та експертного); *подальшого розвитку набули* положення про зміст і структуру професійної готовності майбутніх фахівців міжнародних відносин до роботи в системі стратегічних комунікацій як єдності когнітивного, діяльнісного, професійно-особистісного і ціннісного компонентів та особливості її формування; уточнено сутність поняття «система стратегічних комунікацій».

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Теоретичне значення дослідження полягає у розкритті сутності та структури поняття «професійна готовність майбутніх фахівців міжнародних відносин до роботи в системі стратегічних комунікацій» як комплексної характеристики, що охоплює когнітивний, діяльнісний, професійно-особистісний і ціннісний компоненти. Дисертант здійснив ґрунтовне теоретичне узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду підготовки фахівців у цій сфері, обґрунтував систему критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності, а також виявив і теоретично підтвердив ефективність педагогічних умов такої підготовки.

Практичне значення результатів полягає в розробленні та впровадженні методичних рекомендацій науково-педагогічним працівникам щодо підготовки майбутніх фахівців міжнародних відносин до роботи в системі стратегічних комунікацій, а також у розробленні проблемних завдань різних рівнів складності для використання під час викладання навчальних дисциплін «Інтеграційні/дезінтеграційні процеси та світова політика», «Ділові переговори та конфліктологія в міжнародних відносинах». Результати дослідження можуть бути використані у системі професійної підготовки майбутніх фахівців міжнародних відносин, а також на курсах підвищення кваліфікації різних категорій фахівців.

5. Використання результатів роботи

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Львівського національного університету імені Івана Франка (акт № 735-У від 28.02.2025 р.), Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (акт № 307 від 02.06.2025 р.), Хмельницького національного університету (акт № 67-01-48 від 13.01.2026 р.), Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (акт № 0157 від 19.01.2026 р.).

6. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження Діденка Ростислава Олександровича викладено послідовно, логічно та аргументовано. Достовірність отриманих результатів забезпечується методологічною обґрунтованістю дослідження, комплексним використанням теоретичних та емпіричних методів — анкетування, інтерв'ю, систематичного спостереження, тестування, методу фокус-груп, ситуаційних ігор, констатувального і формувального етапів педагогічного експерименту — а також застосуванням математично-статистичного критерію К. Пірсона для

верифікації результатів. Опрацьовано 240 наукових джерел, із них 43 іноземною мовою. Аналіз основних положень дисертації свідчить про досягнення мети та виконання всіх поставлених завдань. Висновки характеризуються повнотою, логічністю і достатнім рівнем обґрунтованості.

7. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Матеріали дисертації доцільно використовувати в освітньому процесі закладів вищої освіти під час викладання навчальних дисциплін у галузі міжнародних відносин, стратегічних комунікацій та педагогіки вищої школи. Результати дослідження становлять практичний інтерес для науково-педагогічних працівників, які здійснюють підготовку фахівців-міжнародників, а також для фахівців у сфері інформаційної безпеки та публічної дипломатії. Методичні рекомендації, розроблені дисертантом, можуть бути адаптовані для проведення занять з різними категоріями фахівців на курсах підвищення кваліфікації, у тому числі в умовах воєнного стану.

8. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Текст дисертаційного дослідження є зв'язним, цілісним та чітко структурованим. Робота містить вступ, три розділи з висновками, загальні висновки, список використаних джерел (240 найменувань, із них 43 іноземною мовою) та 19 додатків. Загальний обсяг роботи становить 292 сторінки, основного тексту — 185 сторінок; дисертацію ілюстровано 17 рисунками та 14 таблицями, що відповідає вимогам до дисертаційних досліджень цього рівня.

Кожен наступний розділ органічно пов'язаний із попереднім і логічно доповнює його, забезпечуючи послідовне розкриття теми. У роботі вирішено всі задекларовані завдання:

- визначено сутність поняття «професійна готовність майбутніх фахівців міжнародних відносин до роботи в системі стратегічних комунікацій», його структуру й зміст;

- визначено критерії, показники та охарактеризовано рівні сформованості професійної готовності, з'ясовано її стан на констатувальному етапі педагогічного експерименту;

- обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців міжнародних відносин до роботи в системі стратегічних комунікацій;

- експериментально перевірено результативність цих педагогічних умов;

- розроблено методичні рекомендації науково-педагогічним працівникам щодо підготовки фахівців-міжнародників до роботи в системі стратегічних комунікацій.

Загальні висновки відповідають поставленим завданням. Список використаних джерел складено з дотриманням встановлених вимог. Дисертаційна робота є завершеним самостійним науковим дослідженням.

9. Дискусійні питання і зауваження

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Діденка Ростислава Олександровича, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання.

1. Підрозділ 1.1 містить ґрунтовний виклад теоретичних положень і визначень ключових понять. Водночас доцільним видається дещо чіткіше окреслити їх взаємозв'язок у контексті підготовки майбутніх фахівців до роботи в системі стратегічних комунікацій, зокрема через узагальнювальні висновки або логічні переходи між смисловими блоками.

2. У тексті підрозділу 1.2 використовується широкий спектр понять, пов'язаних із професійною підготовкою та стратегічними комунікаціями. З метою підвищення концептуальної узгодженості доцільно місцями уточнити або уніфікувати їх використання (наприклад, у частині співвідношення «компетентність», «готовність», «професійна підготовка»).

3. Запропонована система критеріїв і показників є логічною та змістовно обґрунтованою. Для підсилення прикладного значення дослідження варто, за можливості, конкретизувати інструментарій вимірювання окремих показників (наприклад, через приклади завдань, шкал оцінювання або типів діагностичних методик).

4. Запропоновані педагогічні умови мають високий рівень теоретичної обґрунтованості. Для підсилення прикладного аспекту дослідження варто, за можливості, подати більш конкретизовані приклади їх реалізації в освітньому процесі (наприклад, у вигляді коротких моделей занять, модулів або навчальних сценаріїв).

Висловлені зауваження мають суто рекомендаційний характер, жодним чином не знижують наукової цінності роботи і є приводом для подальшої наукової дискусії. У цілому рецензована робота вирізняється оригінальністю, глибиною теоретичного аналізу і новизною практичних напрацювань.

Констатуємо і той факт, що загальний обсяг основного тексту дисертації відповідає вимогам до наукових досліджень, що подаються на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

10. Відсутність порушення академічної доброчесності

Дисертація є самостійним науковим дослідженням, у якому відображені власні ідеї та напрацювання автора. Усі наукові результати, подані в роботі, отримано здобувачем самостійно. Використані ідеї та положення інших науковців мають відповідні посилання і використані з метою підкріплення власних ідей дисертанта. Особистий внесок здобувача у спільній публікації чітко визначено.

11. Загальний висновок

Вивчивши подану роботу, ознайомившись із працями Діденка Ростислава Олександровича та врахувавши актуальність теми, наукову новизну отриманих результатів і їх практичне значення, зазначаємо, що дисертаційна робота «Підготовка майбутніх фахівців міжнародних відносин до роботи в системі стратегічних комунікацій» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомим теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44), а її автор – Діденко Ростислав Олександрович – заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Рецензент

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри міжнародних
економічних відносин
Хмельницького національного
університету

Маргарита ДЗЮБА

Підпис засвідчую

Проректор з наукової роботи
Хмельницького національного
університету
доктор технічних наук, професор

Олег СИНЮК